

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **A. J.**, bytom Z. zastúpenej advokátskou kanceláriou UHAL, s.r.o., so sídlom vo Zvolene, Nám. SNP 6/14, za ktorú koná advokát a konateľ JUDr. Maroš Uhaľ, proti žalovanému **J. Ď.**, bytom D.D., **o určenie veci do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 12 C 128/2003, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 6. septembra 2012 sp. zn. 16 Co 254/2012, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. januára 2012, sp. zn. 16 Co 254/2012 **z r u š u j e** a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Zvolen (v poradí druhým) rozsudkom z 19. októbra 2007 č. k. 12 C 128/03-180 určil, že do dedičstva po poručiťke A. Ď., rod. F., narodenej X., naposledy bytom D.D., zomrelej X., patrí z titulu bezpodielového spoluvlastníctva manželov s J. Ď., narodeným X., nehnuteľnosť vedená Katastrálnym úradom B., Správa katastra D., nachádzajúca sa v k. ú. D.. obec D., okres D., zapísané na LV č. X., a to rodinný dom so súpisným číslom X., postavený na pozemku parcely registra „C“, evidovaný na katastrálnej mape parc. č. X., druh pozemku – zastavané plochy a nádvoria o výmere 585 m² v celosti. Žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobkyňi trovy konania vo výške 139.367,- Sk na (na bližšie nešpecifikovaný) účet advokáta žalobkyne do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. Rozhodnutie odôvodnil tým, že na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalovaný nebol dobromyseľný pri nadobudnutí vlastníctva k sporej nehnuteľnosti, nadstavbe, ktorú postavili rodičia účastníkov A. a J. Ďurica. Preto táto patrí do dedičstva po poručiťke A. Ď., ktorá J.J., svojho manžela predumrela. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalovaného (potom ako jeho v poradí tretie rozhodnutie – rozsudok z 27. marca 2008 sp. zn. 16 Co 36/2008 bol uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. novembra 2009 sp. zn. 1 Cdo 111/2008 zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie) rozsudkom z 27. mája 2010 sp. zn. 16 Co 34/2010 opakovane rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovanému trovy celého konania. 616,40 € na (bližšie nešpecifikovaný) účet JUDr. Antona Bahledu v lehote troch dní. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, keď z vykonaného dokazovania vyplýva, že sporná nehnuteľnosť bola nadobudnutá originálnym spôsobom – výstavbou a to v podielovom spoluvlastníctve, na základe konkludentnej dohody o spoluvlastníctve, ktorá bola uzavretá medzi rodičmi účastníkov konania a žalovaným s jeho prvou manželkou, pričom dom bol postavený na pozemku, ktorý bol pridelený pôvodne do osobného užívania žalovanému a jeho bývalej manželke. Predmetnú dohodu uznávala aj samotná žalobkyňa, ktorá od rodičov titulom výplatku z polovice domu prevzala 30 000,- Sk Túto skutočnosť žalobkyňa akceptovala až do smrti svojich rodičov. V závere odôvodnenia rozsudku odvolací súd uviedol, že „odporca s manželkou E. dom spoločne s rodičmi postavil, polovičné spoluvlastníctvo vydržal. Odporca preukázal, že podľa § 130 OZ bola držba sporej nehnuteľnosti oprávnená, že nehnuteľnosti v dobrej viere držal viac ako 10 rokov a že nehnuteľnosť, ktorú spolu s rodičmi a svojou prvou manželkou E. postavil na základe dohody o spoluvlastníctve je predmetom spôsobilým k vydržaniu. E. s jej spoluvlastníckeho podielu titulom vyporiadania BSM rozsudovo aj vyplatil. Stal sa tak iba on vlastníkom nehnuteľnosti v 1/2. Pokiaľ došlo k takémuto zápisu do katastra nehnuteľností, bol síce zápis nesprávny resp. bezodkladný, nič to však nemení na skutočnosti, že v súdnej veci navrhovateľka neudržala dôkazné bremeno a nepreukázala, že do dedičstva po jej nebohej matke patrí sporná nehnuteľnosť, naopak odporca preukázal, že nehnuteľnosť vystaval spolu so svojimi rodičmi a so svojou prvou manželkou, krajský súd rozsudok okresného súdu zmenil a návrh navrhovateľky zamietol“. Výrok o trovách konania odôvodnil úspechom žalovaného.

Aj tento posledne citovaný rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici bol zrušený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. mája 2012 spo. zn. 4 Cdo 272/2010 a vec bola vrátená odvolaciemu súdu na ďalšie konanie z dôvodu rozpornosti právnych

záverov odvolacieho súdu, ktoré spôsobili nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku, čím v konečnom dôsledku bolo konanie zaťažené procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Následne (v poradí piatym rozhodnutím) Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením zo 6. septembra 2012 sp. zn. 16 Co 254/2012 rozsudok okresného súdu zrušil a konanie zastavil. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že „žalobkyňa podala dňa 5.6.2000 na Okresnom súde Zvolen návrh na dodatočné prejednanie novoobjaveného majetku v dedičskom konaní po poručiteľke A. Ď., zomr. X. a okresný súd rozhodnutím č. k. D 144/00-111 (Dnot 151/00) zo dňa 19.8.2003 jej uložil, aby podala proti zákonnému dedičovi J. Ď. nar. X. synovi poručiteľky žalobu o určenie, že predmetný rodinný dom súp. č. X., ako stavba na parcele KN parc. č. X. patrí v celosti do bezpodielového spoluvlastníctva poručiteľov A. Ď. a J.J. st. Takto podanú žalobu žalobkyňa zmenila podaním zo dňa 10.8.2007, ktorým žiadal určiť, že do dedičstva po poručiteľke nebohej A. Ď. ktorá zomrela dňa X. „patrí z titulu BSM s J. Ď., narodeným X., nehnuteľnosť vedená Katastrálnym úradom B., Správa katastra D., nachádzajúca sa v k. ú. D.. obec D., okres D., zapísaná na LV č. X., a to rodinný dom so súpisným číslom X., postavený na pozemku parcely registra „C“, evidovaný na katastrálnej mape parc. č. X., druh pozemku – zastavané plochy a nádvoría o výmere 585 m² v celosti“. Rozhodnutie o tom, či určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľke titulom BSM s jej pozostalým manželom nie je v právomoci sporového súdu. Takýmto rozhodnutím by vlastne sporový súd rozhodol, čo z veci patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva poručiteľky a jej pozostalého manžela patrí do dedičstva po poručiteľke, o čom v zmysle ust. § 35 zák. č. X./1963 Zb. v znení účinnom v čase smrti poručiteľky patrilo do kompetencie štátneho notárstva (teraz notára). Návrhom sa, teda žiada určiť, čo z bezpodielového spoluvlastníctva manželov patrí do dedičstva po A. Ď. (titulom BSM). Vznikla tak situácia procesnej inkompatibility, kedy by sporový súd rozhodoval o niečom, o čom možno rozhodnúť len v inom konaní (dedičskom), hoci aj pred tým istým súdom. Ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý v začatom sporovom konaní nemožno odstrániť.

Pokiaľ žalobkyňa v konaní tvrdila (a preukázala), že rodinný dom č. X. postavili jej rodičia, ich bezpodielové spoluvlastníctvo zaniklo smrťou A. Ď. a v sporovom občianskoprávnom konaní by bolo možné len určiť, čo patrí alebo nepatrí do bezpodielového spoluvlastníctva poručiteľky a jej pozostalého manžela. Z uvedeného odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a konanie podľa ust. § 103 a 104 ods. 1 O.s.p. zastavil. Podľa ust. § 103 totiž

kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania), a podľa § 104 ods. 1 vety prvej O.s.p., ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. O náhrade trov (celého) konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, žiadala ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. a v dovolaní uplatnila dovolacie dôvody podľa § 241 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Poukázala na to, že postupom odvolacieho súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom a to jednak z dôvodu, že jej bola odopretá spravodlivosť a rozhodnutie odvolacieho súdu je „prekvapivým rozhodnutím“. Predovšetkým odvolaciemu súdu vytkla, že pokiaľ v prejednávanej veci pri svojich skorších rozhodnutiach pristúpil k skúmaniu veci z vecnej stránky (posúdením skutkových a právnych otázok prípadu) musel najprv preskúmať, či sú splnené podmienky konania. Preskúmanie podmienok konania vždy predchádza skúmaniu veci ako takej. Vyslovila názor, že ak v danej veci už dovolací stanovil odvolaciemu súdu rozsah prieskumu a nedospel k záveru o nedostatkoch v existencii podmienok konania, nemal sa takýmito skutočnosťami už odvolací súd vôbec zaoberať, ale vecne preskúmať konanie (tak ako to už napokon najmenej dvakrát urobil) a vo veci rozhodnúť rozsudkom. Odvolací súd ale ako keby opomenul svoje predchádzajúce uznesenia v konaní sp. zn. 16 Co 68/05 zo dňa 17.3.2005 a sp. zn. 16 Co 92/2007 zo dňa 30.3.2007. V týchto konaniach sa rozhodovalo o odvolaní proti rozsudku vydanému na základe jej návrhu, kde petit znel na určenie, že nehnuteľnosť patrí do BSM zomrelých poručiteľov, teda tak, ako to súčasným uznesením žiada odvolací súd. V citovaných uzneseniach však vtedy rozhodujúci odvolací súd jasne vymedzil, že nie je možné pripustiť žalobu o určenie, že nehnuteľnosť patrí do BSM pri poručiteľoch, ktorí stratili spôsobilosť konať pred súdom. Odvolací súd sa v tom čase vyjadril, že jediný prípustný petit návrhu v tomto prípade je petit, ktorý určí, čo patrí do dedičstva po A. Ď. v BSM. Zároveň odvolací súd aj výslovne inštruoval prvostupňový súd, aby v tomto smere od žalobkyne žiadal zmeniť žalobný petit, teda tak, že bude zodpovedať právnomu názoru vo vtedajšom čase konajúceho odvolacieho súdu. Tento petit aj zmenila tak, ako to od nej požadoval ako prvostupňový, tak aj odvolací súd. Takýto stav je podľa názoru dovolateľky odmietnutím spravodlivosti, pretože jej nezostala možnosť akým spôsobom formulovať žalobný petit, aby v konaní bola úspešná a aby jej návrhu mohlo byť vyhovené. V tejto súvislosti poukázala dovolateľka na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 119/07

a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. januára 2012 sp. zn. 6 Cdo 23/2011. Ak by aj bol názor odvolacieho súdu správny (tento názor však dovolateľka nezdieľa), vzhľadom na jeho prechádzajúci postup, usmernenia a pokyny prvostupňovému súdu, kedy ju vlastne „prinútil“ zmeniť petit tak, ako znie teraz, mal jej odvolací súd aspoň umožniť tento petit zmeniť na základe výzvy na jeho opravu či úpravu, najmä preto, že takto „nesprávne“ formulovaný petit vlastným konaním zavinil. Okrem toho dovolateľka poukázala aj na nesprávny právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého s _____ a domáhala, aby sporový súd vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo jej rodičov, hoci zaniklo smrťou jedného z manželov, pretože žiadnym návrhom nežiadala vyporiadať bezpodielové spoluvlastníctvo, takýto návrh nevyplýva zo žiadneho jej podania. Z jej návrhov a podaní vyplýva návrh na určenie, že nehnuteľnosť, ktorá je v BSM patrí do dedičstva _____ po prvom zomrelom z manželov – poručiteľov. Vyslovila názor, že jej žalobný petit je formulovaný správne. Petit určenia, že vec patrí do dedičstva je súdmi akceptovaným petitom, ktorý súdna judikatúra pozná a súdy ho pripúšťajú. V závere dovolania žalobkyňa označila ňou napadnuté rozhodnutie za tzv. „prekvapujúce rozhodnutie“, pretože doteraz sa v rozhodnutí uvedenými skutočnosťami odvolací súd vôbec nezaoberal a neupozornil ju nato, že vec môže byť kvalifikovaná aj podobným spôsobom. Za týchto okolností jej nebolo umožnené sa k tomuto postupu vyjadriť a tým jej bola zároveň odňatá možnosť konať pred súdom. Týmto postupom odvolacieho súdu jej nebolo umožnené až po samotné rozhodnutie adekvátne argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu, okrem iného aj z toho dôvodu, že od posledného zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu sa nekonalo žiadne pojednávanie, ani nebola vyzvaná na vyjadrenie vo veci.

Vychádzajúc z obsahu vyjadrenie žalovaného k dovolaniu, ktorého podstatnú časť venoval žalovaný opisu skutkových okolností, navrhol zrejme dovolanie žalobkyne odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ X. ods. 1 O.s.p.), zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), skúmal či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno dovolaním napadnúť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolateľkou napadnuté uznesenie ale nevykazuje znaky niektorého z nich, preto jej dovolanie podľa § 239 ods. 1a 2 O.s.p. prípustné nie je.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie procesne neprípustné. Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je zistenie, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Žalobkyňa procesné vady vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolanie preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Podľa názoru žalobkyne jej postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) z dôvodu prekvapivosti súdneho rozhodnutia.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť realizovať procesné oprávnenia priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. K námietke tzv. prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd poukazuje na predchádzajúce rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. sp. zn. 7 Cdo 102/2011, 2 Cdo 226/2011, 5 Cdo 46/2011. Odňatie možnosti konať pred súdom, ktoré bolo spôsobené tzv. prekvapivými, resp. nečakanými rozhodnutiami, podľa judikatúry najvyššieho súdu nastane vtedy, ak odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založí na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, pričom účastníkovi bolo odňate právo namietať správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. V tých prípadoch spravidla odvolací súd vyvodil svoje (iný)

právny záver zo skutočností, ktoré súd prvého stupňa výslovne právne neposudzoval, resp. nevyhodnotil a účastník v odvolacom konaní nemal dôvod namietat' a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa.

Ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili (§ 231 ods. 2 O.s.p.).

Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia veci“ vychádzajúci aj z § 213 ods. 2 O.s.p. súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, a to tým spôsobom, aby účastníci konania dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010)

Z pohľadu výsledkov konania na súde prvého stupňa, ale aj v predchádzajúcich konaniach odvolacieho súdu v tejto veci, odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch než súd nielen prvého stupňa ale i samotný odvolací súd vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach, pričom žalobkyňa v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat' správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd nepostupoval podľa § 213 ods. 2 O.s.p. a svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia nesplnil. Tým žalobkyni odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (porovnaj tiež uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009).

Žalobkyňa v dovolaní namietala aj to, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

V dovolacom konaní po zistení existencie procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., so zreteľom na ktorú musí byť napadnuté rozhodnutie v každom prípade zrušené, nebol daný dôvod na skúmanie opodstatnenosti námietky žalobkyne, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 1 a 3

O.s.p. uznesenie odvolacieho údu zrušil a vec mu vráti na ďalšie konanie. V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd aj o náhrade trov konania vrátene trov dovolacieho konania. (§ 243d ods. 1 O.s.p.)

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 17. decembra 2014

JUDr. Ľubor Š e b o, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Vanda Šimová